

креативності, прагнення до лідерства та панування, агресивності, егоцентризму. Час відмовитись від цих стереотипів, визнати право на самореалізацію кожної особистості.

Сподіваємось, що модернова Україна продемонструє більш толерантне ставлення до різних статей і гендерів, на законодавчому рівні визнає право кожного на статеву та гендерну ідентичність, що відповідає базовим принципам антропоцентризму та гуманізму.

Список використаних джерел

1. Основи теорії гендеру : Навчальний посібник. Київ, 2004. 536 с.
2. Про схвалення Концепції комунікації у сфері гендерної рівності. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16 вересня 2020 року № 1128-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1128-2020-%D1%80#Text>
3. Словник гендерних термінів, присвячений основній термінології в галузі гендеру та фемінізму. <http://a-z-gender.net/ua/>
4. Сприйняття ЛГБТ людей та їх прав в Україні: травень 2022 року. Аналітичний звіт. https://gay.org.ua/publications/AReport_NashSvit_May2022.pdf

КУЗЬМЕНКО СЕРГІЙ,

професор кафедри цивільного, трудового права та права соціального забезпечення факультету №4 Донецького державного університету внутрішніх справ, доктор наук з державного управління, кандидат юридичних наук, професор

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ – ЦЕ ПРЯМИЙ ШЛЯХ ДО ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

«Гендерна рівність – це чутливий індикатор, який демонструє, наскільки розвинутою і демократичною є держава»

Рональд Інглхарт

На прикладі країн ЄС можна стверджувати, що країни з високими показниками представництва жінок у політичних інституціях мають не лише вищий рівень забезпечення громадянських прав і свобод. Такі держави — більш економічно розвинуті, оскільки створюють умови для політичного й економічного різноманіття, толерантності, інклюзивності та міжособистісної довіри [1]. А тому гендерну рівність можна визначити як частину широкої культурної трансформації, що змінює функціонування традиційних суспільств і сприяє розвитку демократичних інститутів [1].

Тобто гендерна політика в Україні, особливо в умовах обраного курсу на побудову європейських демократичних інститутів, постає зовсім у новому, актуальному світлі. Вона вимагає утвердження цінності гендерної рівності як у суспільстві загалом, так і у різних його інституціях, зокрема. Йдеться мова, насамперед, про недопущення гендерної дискримінації, про забезпечення рівної участі жінок і чоловіків у прийнятті суспільно важливих рішень (у першу чергу, через обрання в представницькі органи та призначення на урядові посади), про забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків щодо поєднання професійних і сімейних обов'язків, про унеможливлення проявів гендерного насильства тощо [1].

А зараз трошки європейської статистики. Так, Всесвітній економічний форум (World Economic Forum) опублікував глобальне дослідження – Індекс гендерного розриву (The Global Gender Gap Index), який вимірюється вже 15 років поспіль, починаючи з 2006 року [5]. Так, станом на 2016 рік, Україна займала 69 місце за індексом гендерної рівності (у рейтингу серед 142 країн) [1]. У топ-10 країн за індексом гендерної рівності тоді увійшли Ісландія, Норвегія, Фінляндія, Швеція, Ірландія, Руанда, Філіппіни, Швейцарія, Словенія та Нова Зеландія [1].

Нове дослідження 2021 року показало, що глобальний індекс гендерного розриву становить 68%, а це є кроком назад у порівнянні з 2020 роком (розрив збільшився на 0,6%) [5]. У 2022 році вимірювання охоплювало 153 країни, 2023 році – вже 156. Україна посіла 74 місце у світі, втративши 15 сходинок [5].

Цьогорічний Global Gender Gap Index свідчить, що для подолання гендерного розриву у світі знадобиться 135 років. В минулому році йшлося про 100 років [5]. Такий спад можливо пояснити тільки війною.

Як і раніше, в світі, залишаються невтішними прогнози щодо гендерного паритету у політиці. На сьогодні, гендерний розрив за цим показником закритий лише на 22% (у порівнянні з попереднім роком розрив збільшився на 2,4%). Загалом у парламентах країнах світу збільшилась кількість депутаток. Водночас, негативні тенденції у деяких великих країнах нівелюють прогрес, який демонструють менші країни [5].

Але це світові цифри. В той же час, в Україні, а конкретніше, як приклад, можна навести Кропивницьку міську раду, де третина депутатів – це жінки, тобто це значно більше ніж 22 світових відсотки. Усі вони входять до міжфракційного депутатського об'єднання «Рівні можливості». Про те, настільки важливо, щоб жінки були в політиці на державному й місцевому рівнях, розповіли в етері Українського радіо Кропивницького депутатки Катерина Колтунова й Ольга Ковальова-Алокілі [6]. «За прикладом колег в інших областях і Верховній Раді ми бачимо, що таке об'єднання – дієвий інструмент. У попередній каденції також було міжфракційне об'єднання, але там було лише п'ять депутаток. У цьому році нас вже 14 депутаток» [6].

На сьогодні, у Кропивницькому, «вперше, три із семи постійних комісій в міській раді очолюють жінки. До цього їх традиційно очолювали чоловіки, і навіть таку важку й важливу комісію, як земельна, очолює жінка. Є фракція де представництво жінок 50 на 50» [6]. Необхідно зауважити, що досвід європейських країн показує, що ті країни, які вже давно мають достатнє представництво жінок у політиці, тільки виграли від цього. В політиці цінується фаховість з того чи іншого питання, а в Кропивницькій міській раді всі депутати, і чоловіки і жінки – є дуже фаховими з різних питань [6].

В той же час, поза роботою в міській раді Катерина Колтунова – заступниця начальника Кіровоградської обласної військової адміністрації з гуманітарних питань та одна зі співзасновниць громадського простору Krop:hub.

А Ольга Ковальва-Алокілі – директорка Регіонального фонду підтримки підприємництва в Кіровоградській області [6].

Тобто, гендерна демократія в дії – це принцип, що забезпечує жінкам на рівних умовах із чоловіками право голосувати на всіх виборах і публічних референдумах та бути обраними до всіх публічно виборних органів; брати участь у формуванні та здійсненні політики уряду, обіймати державні посади, а також здійснювати державні функції на всіх рівнях державного управління; брати участь у діяльності неурядових організацій і асоціацій, що вирішують питання громадського та політичного життя країни. Іноді наявність гендерних диспропорцій в окремих сферах означає фактичну дискримінацію, що не відповідає вимогам сучасної демократії [2].

Наприклад, існує не лише вертикальна, а й горизонтальна сегрегація за сферами діяльності, що перетворює освітню галузь, статистику, охорону здоров'я, соціальний захист і низку інших галузей чисто на жіночу царину. Відповідно така диспропорція шкодить урахуванню статевої специфіки та негативно впливає на остаточний результат діяльності [2].

Відтак, формування і функціонування в Україні гендерної демократії має стати в сучасних умовах, по-перше, обов'язковою умовою формування свідомого і активного громадянського суспільства та соціально відповідальної демократичної держави, по-друге, важливим чинником формування суспільних партнерських взаємовідносин на основі гендерної паритетності [4, 7, с. 42].

Тож гендерна рівновага, перш за все, як елемент паритетної демократії упереджує можливі негативні наслідки щодо різних статей у всіх без винятку напрямках функціонування держави й суспільства та в управлінні всіма без винятку соціальними процесами [2]. В свою чергу можливий гендерний дисбаланс в українському суспільстві значною мірою зумовлений низкою стереотипів, які гальмують повноцінну самореалізацію представників обох статей [3].

Таким чином, можна зробити висновок, що демократизація суспільства неможлива без врахування гендерної проблематики. Адже громадянське

суспільство – це, перш за все, суспільство з однаковими можливостями для самовизначення і самореалізації для всіх його членів, як чоловіків, так і жінок.

Список використаних джерел

1. Юлія Біденко, Валентина Кисельова. Гендерна політика в Україні: складний шлях від декларацій до позитивних дій. URL: <https://gendercenter.sumdu.edu.ua/index.php/news/314-pro-hendernu-polityku-v-ukraini>
2. Співвідношення паритетної демократії та гендерної рівності. URL: HTTPS://JUST.ODESSA.GOV.UA/INDEX.PHP?VIEW=VIEWNEWS&PAGE_ID=3407
3. Баласинович Н. О. Гендерна демократія: особливості становлення в Україні. *Науковий журнал Політикус*. 2020. Вип. 5. С.29-34. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/10357/1/Balasynovych.pdf>
4. Венгер О. Особливості становлення гендерної демократії в Україні. *Політичний менеджмент*. 2009. №3. С. 145-153. URL: <http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/59800/14Venger.pdf?sequence=1>
5. Наталія Жачек. Жінки:50%. URL: <https://50vidsotkiv.org.ua/gender-gap-2021-rozryv-zbilshuyetsya-ukrayina-vtratyla-15-pozytsij/>
6. Жінки в політиці. URL: Suspilne.media
7. Гендерні аспекти державної служби : монографія / М.І. Пірен, Н.В. Грицяк, Т.Е. Василевська, О.М. Іваницька ; за заг. ред. Б. Кравченка. Київ : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2002. 336 с.

МАКСИМЕНКО Валерія,

*аспірант кафедри службового та
медичного права Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка*

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ОХОРОНУ ЗДОРОВ'Я: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Гендерна рівність - це принцип рівності прав, можливостей та статусу для жінок та чоловіків, що базується на визнанні соціальної та культурної конструктивності гендерних ролей та ідентичностей, а також на необхідності боротьби зі стереотипами, дискримінацією та нерівностями, які ґрунтуються на них. Цей принцип включає в себе рівний доступ до освіти, здоров'я, роботи та інших сфер життя, рівні можливості участі в політичному та громадському житті, а також рівність у винагороді за роботу та умовах праці.

Гендерна рівність у сфері охорони здоров'я часто тлумачиться суто формально: як рівні можливості громадян різної статі на реалізацію своїх прав на охорону здоров'я, закріплені в законодавстві. [1]

Тобто, в сфері охорони здоров'я, гендерна рівність означає забезпечення однакового доступу до медичної допомоги та інших медичних послуг, незалежно від статі. Однак, для забезпечення максимального рівня здоров'я населення в охороні здоров'я необхідно враховувати той факт, що чоловіки та жінки мають відмінні біологічні особливості та відіграють різні гендерні ролі, що впливає на їхні потреби та можливості.

Тому сучасний підхід до гендерної рівності базується на постулаті, що чоловіки та жінки мають рівні права щодо реалізації права на здоров'я, але безпосередньо для досягнення найвищого можливого рівня здоров'я необхідно враховувати гендерні особливості та потреби при здійсненні даного права. [2]

Гендерний розрив є результатом відсутності гендерної рівності в суспільстві. Гендерна нерівність, стереотипи та дискримінація на основі гендеру